

लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका

रूपन्देही, लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

स्थानीय राजपत्र

लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका, रूपन्देहीद्वारा प्रकाशित

खण्ड: ८

संख्या: ६

मिति: २०८१/११/२१

भाग-१

लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा २ बमोजिम, लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन २०७५ को दफा ४ बमोजिम “उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावित नागरिकका लागि स्वयम् हेरचाह समूह गठन, व्यवस्थापन तथा परिचालन सम्बन्धी कार्यविधि-२०८१” सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावित नागरिकका लागि स्वयम् हेरचाह समूह गठन, व्यवस्थापन तथा परिचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०८१

प्रस्तावना: उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावित, उपचारमा रहेका र सो को कारणले अपाङ्गता भएका नागरिकहरूको औषधी उपचारमा सहज पहुँच पुर्याउन, एकल वा समुहगत रूपमा स्वयं हेरचाह गर्न, सीप विकास गरी आय आर्जनका क्रियाकलाहरूमा संलग्न हुन, व्यवसाय सञ्चालन गर्न, वचत जम्मा गरी स्वावलम्बी बन्न, प्रभावित नागरिकहरू प्रतिको भेदभाव र लाञ्छना हटाई सामाजिक रूपमा पुर्नस्थापना गर्न लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकामा स्वयं हेरचाह समूहको गठन, व्यवस्थापन र परिचालन गर्न वाञ्छनीय भएकोले, जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ र लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५ को दफा ४ को उपदफा १

बमोजिम लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरकार्यपालिकाले यो कार्यविधि जारी गरेको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक:

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (क) यस कार्यविधिको नाम “उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावित नागरिकका लागि स्वयम् हेरचाह समुह गठन, व्यवस्थापन र परिचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०८१” रहेको छ,
(ख) यो कार्यविधि नगर सभाबाट स्वीकृत भई स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भएको मितिबाट लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा,

- (क) “उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोग” भन्नाले वास्ता नगरिएको, हेला गरिएको तथा उष्ण प्रदेशीय र सम-सितोष्ण क्षेत्रमा रहेका १४९ देशहरूमा यस्ता रोगबाट प्रभावितहरूको समुहलाई जनाउँछ । जस अन्तर्गत विश्व स्वास्थ्य संगठनका अनुसार नेपालमा पाइएका उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगहरू मध्ये कुष्ठरोग, हात्तीपाईले, जुका, डेङ्गु/चिकनगुनिया, रेबिज, सर्पदंश, लुतो, कालाजार, फित्ते-जुका, माइसेटोमा क्रोमोब्लास्टोमाइकोसिस, तथा खम्ब्रे रोग पर्दछन् ।

- (ख) “कार्य समिति” भन्नाले कार्यविधि अनुसार निर्वाचित अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष तथा सदस्यहरूलाई जनाउँछ ।

- (ग) “गैर सरकारी संस्था” भन्नाले लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकामा उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगहरूका विषयमा क्रियाशिल राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थालाई जनाउँछ ।

- (घ) “निर्देशनालय” भन्नाले स्वास्थ्य मन्त्रालय मातहतको स्वास्थ्य निर्देशनालय सम्भन्नुपर्छ ।

- (ङ) “मन्त्रालय” भन्नाले लुम्बिनी प्रदेश सरकारको स्वास्थ्य विषय हेर्ने मन्त्रालय सम्भन्नुपर्छ ।

- (च) “सदस्य” भन्नाले यस कार्यविधि अनुसार गठन भएका स्वयम् हेरचाह समुहका सदस्यलाई बुझाउँछ ।

- (छ) “संरक्षक समिति” भन्नाले दफा २१ को उपदफा २ बमोजिम गठित समितिलाई जनाउँछ ।

- (ज) “साधारणसभा” भन्नाले दफा ११ बमोजिम गठित सभालाई जनाउँछ ।

- (झ) “नगरपालिका” भन्नाले लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकालाई सम्भन्नुपर्छ ।

- (ञ) “स्वयम् हेरचाह समुह” भन्नाले यस कार्यविधिमा उल्लेखित उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरूबाट प्रभावित नागरिकहरू, उपचारमा रहेका ब्यक्तिहरू, सो कारणले अपाङ्गता भएका नागरिकहरू जसले स्वयम् हेरचाह गर्न र कुनै व्यवसायमुलक कार्यद्वारा आय आर्जन गरी

आत्मनिर्भर हुने ईच्छुक नागरिकहरुको समुहलाई जनाउनेछ ।

- (८) “हितकोष” भन्नाले समुहलाई स्वावलम्बी बनाउन स्वयम् हेरचाह समुहले नियमित रुपमा संकलन र बचत गरेको, अन्य निकायबाट आय-आर्जनमा सघाउ पुर्याउने उद्देश्यले उपलब्ध गराउने अनुदानलाई बुझिन्छ ।

३. स्वयम् हेरचाह समुहको उद्देश्य:

- (१) लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकामा गठन भई दर्ता हुने स्वयं हेरचाह समुहको देहाय बमोजिमका उद्देश्यहरु हुनेछन्:
- (क) समुदायमा उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय सकृय रोगबाट प्रभावित नागरिकको खोजपड्तालमा स्वास्थ्य शाखालाई सहजिकरण गर्ने,
- (ख) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावित नागरिकलाई लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखाको समन्वयमा प्राथमिक उपचार, निदान, प्रेषण र पुर्नस्थापनाका लागि सहजिकरण गर्ने,
- (ग) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावित नागरिकप्रति समुदायमा हुने भेदभाव तथा लाञ्छना हटाउन सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाको समन्वयमा व्यवहार परिवर्तन र स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी जनचेतना जगाउने,
- (घ) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावित नागरिकलाई स्वावलम्बी भई समाजमा सम्मानजनक जीवनयापनका लागि स्वयम् हेरचाह समुहले सञ्चालन गरेको हितकोषबाट प्रचलित कानून अनुसार अनुदान उपलब्ध बनाउने,
- (ङ) स्वयम् हेरचाह समुहले गरेको कार्यक्रमहरुको अभिलेखिकरण र प्रगति विवरण लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखामा पेश गर्ने र बार्षिक लेखा परिक्षण गराउने।

४. स्वयम् हेरचाह समुहको गठन:

- (१) लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको कुनै क्षेत्र, वार्ड वा टोलमा उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरुबाट प्रभावित नागरिकहरु, उपचारमा रहेका नागरिकहरु र सो कारणले अपाङ्गता भएका नागरिकहरुलाई संगठित गरी उनीहरुको स्वयम् हेरचाह गर्न, आय आर्जनका कृयाकलापहरुमा संलग्न भई दैनिक जिविकोपार्जन गर्न तथा व्यवसायमुलक कार्यद्वारा आत्मनिर्भर बनाउन स्वयम् हेरचाह समुहको गठन गरिनेछ ।

- (२) समुहमा आवश्यक सदस्यहरु रहनेछन् ।

५. स्वयम् हेरचाह समुहको दर्ता:

(१) दफा ३ बमोजिम गठन हुने समुहहरू लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखामा देहायका कागजात सहित दर्ताको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(क) अनुसूची २ बमोजिमको निवेदन,

(ख) समुह गठन भएको निर्णय पुस्तिकाको (माइन्युट) प्रतिलिपि,

(ग) सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिस,

(घ) स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको प्रतिलिपि,

(ङ) स्वयम् हेरचाह समुहका प्रत्येक सदस्यको नेपाली नागरिकताको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि,

(च) न्यूनतम १५ जना सदस्यहरूको नागरिकताको विवरण: नाम, ठेगाना, पासपोर्ट साईजको फोटो, रोग तथा अपागताको प्रकार र निजको हस्ताक्षर भएको फारम,

(छ) समुहको बार्षिक कार्ययोजना,

(ज) दर्ताको लागि अधिकार प्रदान गरेका नागरिकको नाम सहितको समुहको अख्तियारी पत्र ।

(२) सम्बन्धित स्वयम् हेरचाह समुहले पेश गरेका उल्लेखित कागजातहरू स्वास्थ्य शाखाले अध्ययन गरी अनुसूची ३ बमोजिम दर्ता प्रमाणपत्र प्रदान गर्नेछ ।

६. स्वयम् हेरचाह समुहको काम, कर्तव्य र अधिकार:

(१) दफा ३ बमोजिम गठन भएका समुहका काम, कर्तव्य र अधिकारहरू देहाय बमोजिम हुनेछन्:

(क) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरूबाट प्रभावित भएका नागरिकहरूको स्वयम् हेरचाह दैनिक रुपमा गर्ने,

(ख) कुष्ठरोगी, हात्तीपाईले तथा उक्त कारणले अपागता भएका नागरिकहरूलाई समाजले हेर्ने नकारात्मक दृष्टिकोणमा परिवर्तन ल्याउन तथा उनीहरू माथि हुने विभेद हटाउन संगठित रुपमा कार्य गर्ने,

(ग) उपेक्षित उष्णप्रदेशीय रोगहरूको कारणले हुने अपाङ्गताको संभावित जोखिमबाट बचाउन प्रबर्द्धनात्मक कार्य गर्ने,

(घ) आयआर्जनका कृयाकलापमा सहभागी भई आर्थिक सुदृढिकरणमा सघाउ पुर्‍याउने,

(ङ) रोग लुकाउने प्रवृत्ति हटाउन सामाजिक अभियानका रुपमा परिचालन गर्ने गराउने,

(च) स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना फैलाउने र घर घरमा गई परामर्श तथा रोगको खोजी गर्ने,

(छ) सहयोगी भावना, सामूहिक कार्य, धार्मिक तथा सामाजिक कृयाकलापहरूमा भाग लिने,

(ज) समाजमा हुने सवै खालका भेदभाव र दुर्व्यवहारको विरुद्ध एक जुट भई अभियान सञ्चालन गर्ने,

(झ) सदस्यहरूको सीपमा वृद्धि गर्नका लागि अन्य कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी सञ्चालन गर्ने,

- (ज) सदस्यहरुको आर्थिक अवस्थामा सुधार गर्न सक्ने किसिमका कृयाकलापहरु सञ्चालन गर्ने,
- (ट) सदस्यहरु बीच स्वाबलम्बन, पारस्परिक सहयोग एवं मितव्ययी भावनाको विकास गर्ने,
- (ठ) स्वयम् हेरचाह समुहका सदस्यहरुले नियमित बचत वृद्धि कार्यक्रमबाट आफ्नो उत्पादनशील आयमुलक एवं सिपमुलक कृयाकलापको लागि सरल रुपमा सापटी लिई आय आर्जनका कार्यहरु गर्ने,
- (ड) स्वयम् हेरचाह समुहको हितको लागि हित-कोष को स्थापना गर्ने र कोषको प्रभावकारी परिचालन गर्ने,
- (ढ) स्वयम् हेरचाह समुहको उद्देश्य पुरा गर्न समान उद्देश्य भएका स्थानीय, प्रदेश, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सघं संस्थाहरुसगँ समन्वय, सहयोग, सहकार्य गर्ने ।

७. स्वयम् हेरचाह समुहको छाप:

- (क) स्वयम् हेरचाह समुहको विधानमा व्यवस्था भए बमोजिम एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

८. स्वयम् हेरचाह समुहको कार्यालय:

- (क) स्वयम् हेरचाह समुह एक संगठित संस्था हुनेछ ।
- (ख) स्वयम् हेरचाह समुहले सम्पत्ति राख्न, खरिद गर्न र बेचबिखन गर्ने अधिकार हुनेछ ।
- (ग) स्वयम् हेरचाह समुहको कार्यालय लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहनेछ ।

परिच्छेद २

९. समुहको सदस्यता:

- (१) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरुबाट प्रभावित, उपचारमा रहेका नागरिकहरु तथा सो कारणले अपाङ्गता भएका ईच्छुक नागरिकहरुलाई स्वयम् हेरचाह समुहको सदस्यता प्रदान गर्न सकिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम सदस्यता प्राप्त गरेका नागरिकहरु मात्र स्वयम् हेरचाह समुहको कार्यमा क्रियाशिल हुनेछन् ।

१०. सदस्यहरुको योग्यता: (१) स्वयम् हेरचाह समुहको सदस्यता लिन देहाय बमोजिमका योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछ:

- (क) नेपाली नागरिक,
- (ख) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरुबाट प्रभावित भएको वा उपचारमा रहेको,
- (ग) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरुको कारणबाट अपाङ्गता भएको,

(घ) स्वयम् हेरचाह समुहको उद्देश्य अनुरूप कार्य गर्न ईच्छुक भएको,

(ङ) सोह्र बर्ष उमेर पुरा भएको ।

तर उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरुबाट प्रभावित वा उपचारमा रहेको नागरिक सोह्र बर्ष भन्दा मुनि भए निजको संरक्षण गर्ने एकाघरको अभिभावक पनि स्वयम् हेरचाह समुहको सदस्य हुन सक्नेछन् तर सोह्र बर्ष पुगि सके पछि स्वयम् प्रभावित नागरिक नै सदस्य हुनेछ ।

परिच्छेद ३

११. साधारण सभा:

(१) स्वयम् हेरचाह समुहको साधारण सभा यस कार्यविधिको अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको ७ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

१२. साधारण सभाको गणपुरक संख्या: (१) साधारण सभाको गणपुरक संख्या अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा ८ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

१३. साधारण सभाको सूचना: (१) साधारण सभाको सूचना अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा ९ मा व्यवस्था भए बमोजिम दिनु पर्नेछ ।

१४. साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा १० मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

१५. कार्य समितिको गठन विधि: (१) कार्य समितिको गठन विधि अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा ११ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

१६. कार्य समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार : (१) कार्य समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा १२ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

१७. स्वयम् हेरचाह समुहको बैठक : (१) स्वयम् हेरचाह समुहको बैठक अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा १३ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

१८. स्वयम् हेरचाह समुहका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) स्वयम् हेरचाह समुहका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा १४ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

१९. लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) यस कार्यविधिमा लुम्बिनी

साँस्कृतिक नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

- (क) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावित नागरिकहरूको उपचार तथा पुर्नस्थापनाका लागि ऐन, नीति, रणनीति, निर्देशिका तथा कार्यविधि तर्जुमा गर्ने,
- (ख) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावित नागरिकहरूले उपचार तथा पुर्नस्थापना सेवा पाए नपाएको सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य निर्देशनालय, स्वास्थ्य कार्यालय र लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकासँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- (ग) समुदायमा उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावितहरूको स्वयम् हेरचाह समुहले सम्पादन गरेका कार्यहरूको स्वास्थ्य निर्देशनालय, स्वास्थ्य कार्यालय र लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकासँगको समन्वयमा नियमन गर्ने,
- (घ) आफ्नो लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगबाट प्रभावित नागरिकहरू तथा उपचारमा रहेका नागरिकहरूको अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा सर्वसुलभ गराउन, अपाङ्गता हुनबाट जोगाउँन, भेदभाव तथा लाञ्छना हटाई, आर्थिक तथा सामाजिक रूपले पुर्नस्थापना गराउन, लुकेर बसेका रोगीहरूलाई उपचारमा ल्याउन, प्राथमिकताको क्षेत्र तोकी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने,
- (ङ) स्थानीय सरकारको एकल अधिकार क्षेत्र अन्तर्गतका स्वास्थ्य र सरसफाईसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरूको आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन, समन्वय र सहजीकरण गर्ने,
- (च) लक्षित वर्गको लागि विनियोजित आय आर्जन सम्बन्धी बजेटमा स्वयम् हेरचाह समुहका सदस्यहरूको पहुँचमा वृद्धि गर्ने,
- (छ) अपाङ्गता हुनबाट बचाउन कुष्ठरोग र हात्तीपाईलेको लागि एमसिआर जुता तथा चप्पलको व्यवस्था मिलाउने,
- (ज) सीधिय, प्रदेश र स्थानीय सरकारको साझा अधिकारमा व्यवस्था भए बमोजिमका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरू आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र आवश्यक कार्यान्वयनका लागि सहयोग, समन्वय र सहजीकरण गर्ने,
- (झ) जनचेतना अभिवृद्धि जस्ता कार्यक्रमहरू लागू गर्न नेतृत्व प्रदान गर्ने,
- (ञ) स्वास्थ्यको बृहत् सामाजिक निर्धारक तत्वहरूको कारणवारे परिवर्तित जीवनशैली तथा जोखिमपूर्ण व्यवहारबाट मानिसको स्वास्थ्यमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरूको पहिचान गर्ने,
- (ट) लामखुट्टेबाट लाम्ने रोगहरूबाट वच्न रोकथामका उपायहरू बारे प्रचार प्रसार गर्ने,

- (ठ) प्रेषण प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्ने,
- (ड) स्थानीय स्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा स्वयम् हेरचाह समुहका सदस्यहरूलाई समावेश गर्न पहल गर्ने,
- (ढ) स्वयम् हेरचाह समुहका सदस्यहरूका लागि आधारभुत उद्यमशिलता सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गर्न बजेटको विनियोजन गर्ने,
- (ण) सेवाग्राही तथा सेवाप्रदायकहरूको हकहित संरक्षण तथा अधिकार सुनिश्चित गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- (२) स्वयम् हेरचाह समुहको नियमन, सञ्चलन, व्यवस्थापन र अनुगमन गर्न देहाय बमोजिमका पदाधिकारी रहेको ९ सदस्यिय स्वयम् हेरचाह समुहको संरक्षक समिति रहनेछः -
- (१) नगर प्रमुख:- संयोजक
- (२) उपप्रमुख :- सदस्य
- (३) सामाजिक विकास समितिको संयोजक:- सदस्य
- (४) प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत:- सदस्य
- (५) स्वास्थ्य कार्यलयको उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगको फोकल पर्सन:- सदस्य
- (६) स्वास्थ्य शाखामा रहेका स्टाफ नर्स वा प.हे.न मध्ये १ जना:- सदस्य
- (७) स्वयम् हेरचाह समुहको अध्यक्षहरू मध्ये १ जना:- सदस्य
- (८) सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका मध्ये संयोजकले तोकेको १ जना:- सदस्य
- (९) स्वास्थ्य शाखा प्रमुख:- सदस्य-सचिव
२०. स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य संस्था तथा सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाको भुमिका,
- (१) स्वास्थ्य शाखाको भुमिका देहाय बमोजिम हुनेछः
- (क) स्वयम् हेरचाह समुहका सदस्यहरूलाई तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी मार्फत स्वास्थ्य संस्थामा र सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरू मार्फत घरघरमा परिचालन गरि स्वयम् हेरचाहको व्यवस्था मिलाउने,
- (ख) स्वयम् हेरचाह समुहको आय आर्जनका गतिविधिहरूमा सहयोग पुर्याउन तथा श्रोत जुटाउन लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका भित्रका विषयगत शाखा र अन्य सहयोगी निकाय समक्ष समन्वय गर्ने,
- (ग) स्वास्थ्यकर्मी तथा सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरूको लागि स्वयम् हेरचाह सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था मिलाउने,

- (घ) स्वयम् हेरचाह समुहको चौमासिक रुपमा अनुगमन गर्ने र आवश्यकता अनुसार वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत समक्ष पेश गर्ने,
- (ङ) स्वयम् हेरचाह समुहका सदस्यहरुलाई आवश्यक पर्ने आधारभुत स्वास्थ्य सेवा, औषधी तथा उपकरणहरुको व्यवस्था गर्ने र कम्तिमा वर्षमा एक पटक स्वास्थ्य परिक्षण गर्न शिविर सञ्चालन गर्ने,
- (च) स्वयम् हेरचाह समुहका सदस्यहरुका लागि शारिरिक, मानसिक तथा सामाजिक रुपमा पुर्नस्थापना गर्ने कार्यका लागि बार्षिक कार्यक्रममा समावेश गर्ने,
- (छ) कुष्ठरोग प्रभावितहरुको लागि करेक्टभ सर्जरी, सहयोगी सामाग्री तथा फिजियोथेरापीको व्यवस्था मिलाउने,
- (ज) जोखिमयुक्त बस्तिहरुको पहिचान गरि उपेक्षित उष्ण प्रदेशिय रोगहरुबाट प्रभावितहरुको खोजपड्ताल गर्न तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी तथा सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका परिचालन गर्ने,
- (झ) बस्ती स्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा उपेक्षित उष्ण प्रदेशिय रोग प्रभावित नागरिकहरुलाई सहभागि गराउन उत्प्रेरित गर्ने,
- (ञ) कुनै विषेश कारणवस स्वयम् हेरचाह समुहको साधारणसभा तोकीएको समयमा हुन नसकी म्याद थपका लागि अनुरोध भई आएमा औचित्यताको आधारमा साधारणसभाको म्याद थप गर्ने ।
- (२) स्वास्थ्य संस्थाको भुमिका देहाय बमोजिम हुनेछः
- (क) जोखिमयुक्त बस्तिहरुको सामाजिक नक्साङ्कन गरि उपेक्षित उष्ण प्रदेशिय रोगहरुबाट प्रभावित व्यक्तिहरुको खोजपड्ताल गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने,
- (ख) खोजपड्तालबाट पत्ता लागेका नयाँ विरामीहरुलाई उपचारको दायरामा ल्याउने,
- (ग) नयाँ विरामीहरु तथा पहिला देखि प्रभावित भएका व्यक्तिहरुको घरदैलो गरी उनीहरुलाई स्वयम् हेरचाह सम्बन्धी ज्ञान तथा सिप दिई समुहमा आवद्ध हुन प्रेरित गर्ने,
- (घ) उपेक्षित उष्ण प्रदेशिय रोग सम्बन्धी तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी मध्येबाट १ जना फोकल पर्सन तोकी स्वयम् हेरचाह समुहको मासिक बैठकमा पठाउने र समुहका सदस्यहरुले कार्य गरे नगरेको सुनिश्चित गर्ने,
- (ङ) स्वास्थ्य जाँच परिक्षण गर्ने र उपचारको व्यवस्था मिलाउने,
- (च) स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतनाका कार्यहरु गर्ने,

- (छ) स्वयम् हेरचाह समुहका नमुना तथा सकृय सदस्यहरूलाई स्वयम् सेवकको रूपमा सामाजिक परिचालन गर्ने गराउने,
- (ज) स्वयम् हेरचाह कक्ष निर्माण गरी गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने,
- (झ) एकीकृत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरी लुकेर बसेका विरामीहरूको खोजी गर्ने,
- (ञ) पहिचान भएका नयाँ प्रभावित नागरिकहरूले स्वयम् हेरचाह समुहको सदस्यता लिन चाहेमा सिफारिस गर्ने,
- (ट) स्वयम् हेरचाह समुहका सदस्यहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि गरी सामाजिक कृयाकलापमा सहभागी हुन प्रोत्साहित गर्ने,
- (ठ) हरेक ६-६ महिना प्रत्येक पटक १/१ दिनको अर्धवार्षिक योजना र समिक्षा बैठक राख्ने,
- (ड) हरेक वर्ष मनाईने विश्व कुष्ठरोग तथा उपेक्षित उष्णप्रदेशीय रोगहरूको दिवशको उपलक्ष्यमा स्वयम् हेरचाह समुहका सदस्यहरूलाई सहभागी गराई विभिन्न किसिमका जनचेतना सम्बन्धी कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्ने,
- (ढ) बस्ती स्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग प्रभावित नागरिकहरूलाई सहभागी गराउन उत्प्रेरित गर्ने,
- (ण) स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरेको एकीकृत स्वास्थ्य सेवा, अनुगमन तथा सुपरिभिजनको प्रतिवेदन स्वास्थ्य शाखालाई प्रत्येक महिना बुझाउने ।
- (३) सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरूको भुमिका देहाय बमोजिम हुनेछः
- (क) नयाँ पत्ता लागेका बिरामीहरूलाई घर भेट गरि स्वयं हेरचाह गर्न सिकाउनुका साथै समुहमा आबद्ध हुन प्रेरित गर्ने,
- (ख) शंकास्पद विरामीहरूलाई नजिकको स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्ने,
- (ग) स्वयं हेरचाह समुहको मासिक बैठकमा उपस्थित हुने,
- (घ) स्वास्थ्य संस्थाबाट उपलब्ध सेवाको उपयोग बढाउन सूचना प्रवाह गर्ने,
- (ङ) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग बाट प्रभावित नागरिकहरूमा हुने सामाजिक भेदभाव तथा लाञ्छना विरुद्धका कृयाकलापहरूमा अभियन्ताको रूपमा काम गर्ने,
- (च) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग बाट प्रभावित नागरिक तथा घर परिवारको नक्साङ्कन तयार गर्ने,
- (छ) सामाजिक भेदभाव तथा लाञ्छना न्युनिकरण गर्नका लागि आमा समुह तथा समुदाय स्तरमा सचेतिकरण गर्ने,
- (ज) समुह र स्वास्थ्य संस्था बीच पुलको रूपमा काम गर्ने,

(भ) विभिन्न स्वास्थ्य शिविरहरूमा सहयोग पुर्याउने ।

२१. विकास साभेदारसँग सहकार्य गर्न सक्ने: (१) स्थानीय सरकारले यस कार्यविधि बमोजिमको कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय विकास साभेदार सँग संस्थाहरूसँग सहकार्य र समन्वय गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद ४

२२. आर्थिक श्रोतको व्यवस्थापन: (१) आर्थिक श्रोतको व्यवस्थापन यस कार्यविधिको अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा १५ को उपदफा १ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।
२३. हित-कोष:
- (१) प्रत्येक समुहमा एउटा हितकोषको स्थापना गरिनेछ ।
- (२) हित-कोषको व्यवस्था यस कार्यविधिको अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा १५ को उपदफा २ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।
२४. हित-कोषको परिचालन : (१) दफा २५ (१) बमोजिम स्थापना भएको कोषको परिचालन यस कार्यविधिको अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा १५ को उपदफा ३ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।
२५. लगानी सुरक्षण : (१) लगानी सुरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था यस कार्यविधिको अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा १५ को उपदफा ४ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।
२६. आय व्ययको अनुमोदन : (१) प्रत्येक समुहले यस कार्यविधिको अनुसूची १५ मा रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा १५ को उपदफा ५ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ५

विविध

२७. समुहको चल अचल सम्पत्ति : (१) समुह विघटन भए पश्चात समुहको चल अचल सम्पत्ति लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको हुनेछ ।
२८. उप-समितिहरू गठन गर्ने:

(क) कार्य समितिले साधारण सभाबाट स्वीकृति लिई आफ्ना कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न समुहको उद्देश्य प्राप्त गर्न आवश्यकता अनुसार उप-समितिहरु गठन गर्न सक्नेछ,

(ख) उप समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार समुहको विधान बमोजिम हुनेछ।

२९. अविश्वासको प्रस्ताव :

(१) साधारण सभाको सदस्यहरु मध्येबाट एक चौथाई सदस्यहरुले कार्य समितिको कुनै सदस्य वा पदाधिकारी उपर विश्वास छैन भनी अविश्वासको प्रस्ताव दर्ता गरेमा सो प्रस्ताव उपर साधारण सभामा छलफल हुँदा कुल सदस्य संख्याको २ तिहाइ बहुमतबाट प्रस्ताव पारित भएमा निज पदाधिकारी वा सदस्य आफ्नो पदीय जिम्मेवारीबाट मुक्त हुनेछ,

(२) अविश्वासको प्रस्ताव माथि आफ्नो भनाई राख्ने प्रयाप्त मौकाबाट कुनै पदाधिकारीलाई बन्चित गरिने छैन ।

३०. राजिनामा :

(१) यस समुहको कुनै पदाधिकारीले आफ्नो पदबाट राजिनामा दिन चाहेमा अध्यक्ष समक्ष र अध्यक्षले आफ्नो पदबाट राजिनामा दिन चाहेमा कार्यसमिति समक्ष राजिनामा दिन सक्नेछन् ।

(२) राजिनामा दिएका पदाधिकारीको राजिनामा स्वीकृत नभए सम्म आफ्नो पदमा बहाल रहेको मानिनेछ ।

३१. निर्वाचन सम्बन्धी व्यवस्था:

(१) यस समुहको कार्य समिति कायम रहेको अवस्थामा सोही कार्य समितिले र सो समिति कायम नरहेको अवस्थामा साधारण सभाको बैठकले निर्वाचन अधिकृत नियुक्त गर्नेछ ।

(२) निर्वाचन अधिकृत नियुक्त भएको मितिले एक महिना भित्र निर्वाचन सम्पन्न गराई सक्नु पर्नेछ ।

३२. उम्मेदवारको अयोग्यता: (१) कुनै पनि नागरिक देहायका अवस्थामा कार्यसमितिको उम्मेदवार अयोग्य मानिने छ:

(क) सम्बन्धीत लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका भित्र बसोबास नभएमा,

(ख) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र नभएमा

(ग) स्वयम् हेरचाह समुहमा आवद्ध नभएमा,

(घ) स्वयम् हेरचाह समुहको उद्देश्य विपरित कार्य गरेको प्रमाणित भएमा,

(ङ) मानसिक सन्तुलन ठीक नभएमा, विदेशी नागरिक भएमा, मृत्यु भएमा,

(च) नैतिक पतन हुने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाए ठहरिएमा।

३३. विघटन :

(१) लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाले देहायको अवस्थामा स्वयम् हेरचाह समुह विघटन गर्न सक्नेछ :

(क) स्वयम् हेरचाह समुहको विधान बमोजिम कार्य सञ्चालन गर्न नसकेमा,

(ख) उद्देश्य प्राप्त गर्न असफल भएमा र वार्षिक रुपमा नबिकरण नगरेमा ।

(२) स्वयम् हेरचाह समुह विघटन भएमा समुह सदस्यहरूले हितकोषमा वचत गरेको रकम र सो को ब्याज सम्पूर्ण सदस्यलाई फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।

(३) स्वयम् हेरचाह समुहको हित-कोष को रुपमा रहेको सरकारी तथा गैह्र सरकारी संस्थाबाट प्राप्त रकम सम्बन्धीत लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको कोषमा जम्मा हुनेछ ।

३४. स्वयम् हेरचाह समुह छोड्नु पर्ने अवस्था/सदस्यको मृत्यु:

(१) कुनै पनि सदस्यले स्वयम् हेरचाह समुह छोड्न चाहेको खण्डमा निजको हितकोषमा बचत भएको रकमबाट २ प्रतिशत रकम कट्टा गरी बाँकी रकम समुहले भुक्तानी गर्नु पर्नेछ ।

(२) यदि कुनै सदस्यको मृत्यु भएमा निजले बचत गरेको सम्पूर्ण रकम प्रचलित कानूनले तोके बमोजिम निजको सवैभन्दा नजिकको आफन्तलाई व्याज सहित फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।

३५. सुविधा तथा अवसरको वितरण:

(१) समुहले कुनै पनि सघं, संस्था वा कार्यालयबाट पाएको कुनै पनि सुविधा तथा अवसरहरू आवश्यकता हेरी स्वयम् हेरचाह समुहको बैठकबाट निर्णय गराई पालै-पालो सबै सदस्यले पाउने गरी वितरण गर्नु पर्नेछ ।

३६. कार्यविधि संशोधन:

(१) यो कार्यविधि संशोधन गर्नु परेमा लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार संशोधन गर्न सक्नेछ ।

३७. बचाउ:

(१) यस प्रदेशका लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकामा यसै प्रकृतिका स्वयम् हेरचाह समुहको गठन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी भए गरेका सम्पुर्ण कार्यहरू यसै कार्यविधि अनुसार भए गरेको मानिनेछ ।

(दफा '४'को उप-दफा 'च'सँग सम्बन्धित)

अनुसूची-१

फारम नं. १

जिल्ला:-

१. दर्ता नं. :-

२. समुहको नाम :-

३. समुहको किसिम :-

४. समुहको ठेगाना :- .....न.पा. वडा नं.....

५. गठन मिति :-..... महिला..... पुरुष.....

६. कुष्ठरोगी तथा प्रभावितको संख्या.....

७. हात्तीपाईलेको संख्या.....

८. अन्य उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगबाट प्रभावित नागरिक.....

९. उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोग बाट प्रभावित भई अपागन्ता भएका नागरिक.....

१०. अति विपन्न

११. अन्य.....

समुहको मुख्य उद्देश्य:-

फारम नं. २

आर्थिक वर्षको अन्तमा सदस्य संख्याको स्थिति

आर्थिक वर्ष	सदस्य संख्यामा थपघट	जम्मा वचत कोष	सदस्यद्वारा जम्मा भएको कोषको मौजुदा स्थिति	थप/घटको कारण

फारम नं. ३

समुहको हित-कोष को बार्षिक स्थिति

आर्थिक वर्ष	गत बर्षको रकम रु.	वचत कोषमा थप/घटको कारण

नोट: यो फारम आ.व.को पहिलो दिन (श्रावण १ गते) सम्बन्धित आर्थिक/स्वास्थ्य शाखाद्वारा अनिवार्य रुपमा अद्यावधिक बनाई राख्नुपर्छ।

फारम नं. ४

समुहले पेश गर्नु पर्ने चौमासिक विवरण

चौमासिक अवधि :- प्रथम/द्वितीय/तृतीय

न.पा. :-

वडा नं. :-

स्वयम् हेरचाह समुहको नाम :-

सदस्यहरुको संख्या :-

नियमित रुपमा स्वयम् हेरचाह गर्ने सदस्यहरुको संख्या:-

समुहमा नयाँ सदस्यहरु थपिएको संख्या:-

मासिक रुपमा स्वास्थ्य सम्बन्धी छलफल भएको विषय:-

आय आर्जनका लागि लगेको जम्मा सदस्य संख्या:-

व्याज वा सावाँ वुझाउने सदस्यहरुको संख्या:-

प्राप्त सहायता जम्मा रु. :-

क) .....

ख) .....

ग) .....

जम्मा लगानी :-

यस चौमासिकको बचत (कुल आम्दानी - लगानी खर्च) रु. :

यस आ.ब.मा खुद आम्दानी (कुल आम्दानी - लागत खर्च) रु. :-

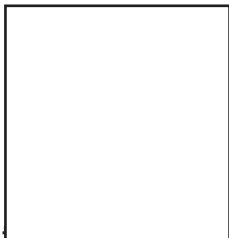
कैफियत

अनुसूची-२
समुह दर्ताको निवेदन

श्री .....

लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको, रुपन्देही ।

श्री..... शाखाको सहयोगमा म / हामी
आफै संगठित भई लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका वडा नं .....मा गठन
भएको हाम्रो समुह दर्ता गरी पाउन निम्न विवरणहरु संलग्न गरी नेपाली नागरिकताको प्रतिलिपी
सहित यो निवेदन पेश गरिएको छ ।

.....
समुहको अध्यक्षको दस्तखत

मिति:-

सम्पर्क नं.:-

ठेगाना:-

समुहको विवरण

स्वयम् हेरचाह समुहको नाम.....स्थापना वर्ष: .....

लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका ..... वडा नं: .....

टोल: .....समुहको उद्देश्य: .....

सदस्य संख्या: ..... पुरुष: ..... महिला: ..... जम्मा: .....

पदाधिकारीको नाम-

क्र.सं.	नाम	पद	रोग तथा अपागन्ताको प्रकार	उमेर	सम्पर्क नम्बर	दस्तखत	फोटो

नियमित बैठक बस्ने दिन-.....

प्रति महिना समुहको हित-कोषमा संकलन हुने बचत रकम रु-.....

हाल सम्म हित-कोषमा भएको जम्मा बचत रकम रु-.....

समुहको अध्यक्षको सही.....

स्वयम् हेरचाह समुहका साधारण सदस्यको विवरण

स्वयम् हेरचाह समुह सदस्य रहेको सवै सदस्यहरुको विवरण सम्बन्धित सदस्यलाई नै सोधेर लेख्नु पर्दछ । विवरण हेरफेर भएपछी पुनः तयार गरि नियमित रुपले सच्याउनु पर्दछ ।

समुहको नाम :

क्र. सं.	सदस्यको नाम	वडा नम्बर	गाउँ / टोल	उमेर	रोग तथा अपागताको प्रकार	मुख्य पेसा	परिवार संख्या	मोवाइल नम्बर

(दफा '४'को उप-दफा '२'सँग सम्बन्धित)

अनुसूची-३

लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका

नगर कार्यापालिकाको कार्यालय

लुम्बिनी, रुपन्देही ।

स्वयम् हेरचाह समुह दर्ता प्रमाण पत्र

समुह पद्धतिलाई सुव्यवस्थित गर्दै स्वयम् हेरचाह-मार्फत अपाङ्गता हुनबाट
बच्न, सामाजिक रुपमा पुनर्स्थापना गर्न र आय आर्जनबाट गरिबी न्यूनीकरण
गर्ने कार्यलाई टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यले ..... जिल्लाको
..... नगरपालिका ..... वडा.नं. .... मा
दर्ता नं. .... मिति..... मा गठित
..... स्वयम् हेरचाह समुहलाई यस कार्यालयमा
अभिलेख दर्ता गरी यो प्रमाण-पत्र प्रदान गरिएको छ ।

स्वास्थ्य शाखा प्रमुख

प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

(स्वयम् हेरचाह समुह दर्ताको प्रमाण पत्रको पछाडी पानामा राख्ने)

क्र.सं.	नविकरण मिति		नविकरण गर्ने अधिकारी	कफियत
१	देखि	सम्म		
२				
३				
४				

(दफा '९' को उप दफा '१' सँग सम्बन्धित)

अनुसूची -४

सदस्यताका लागि आवेदन फारामको नमूना

मिति:.....

श्रीमान अध्यक्ष ज्यू

..... स्वयम् हेरचाह समुह

महोदय

म यस समुहको विधानलाई स्वीकार गरी समुहको सदस्यता प्राप्त गर्ने इच्छा भएकोले नियमानुसार सदस्यता प्रदान गर्न हुन विनम्र अनुरोध गर्दछु।

विवरण

नाम:-

बाबुको नाम:-

पति/पत्नीको नाम:-

ठेगाना:-

रोग तथा अपागताको प्रकार:-

समुह सदस्यताको लागि सिफारिस:-

१- नाम:-

दस्तखत:-

निवेदक

नाम: .....

दस्तखत:

(अनुसूची १५ रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा '१५' को उप - दफा '३' सँग सम्बन्धित)

अनुसूची -५

ऋण माग फारमको तमूना

मिति:.....

श्रीमान अध्यक्ष ज्यू

.....

विषय: ऋण उपलब्ध गराई दिने सम्बन्धमा

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मलाई ..... कामको लागि आवश्यक परेको रु. .... (अक्षरूपी ..... मात्र) समुहमा रहेको हित-कोषबाट ऋण उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध गर्दछु । साथै यसै निवेदन साथ जमानी सदस्यहरुको सिफारिस पेश गरेको छु । नियमानुसार रु.....(अक्षरूपी.....मात्र) ऋण किस्ता, मासिक ब्याज, मासिक बचत नियमित रुपले प्रत्येक महिना बुझाउने छु ।

निवेदक:

नाम:

जमानी सदस्यहरु दस्तखत

१) नाम:

दस्तखत:

ठेगाना:

२) नाम:

दस्तखत:

ठेगाना

समुह/कार्यालय प्रयोजनका लागि

ऋण रु. ....(अक्षरूपी.....मात्र) मासिक किस्ता रु. .... (अक्षरूपी.....मात्र) उपलब्ध भएको मिति उपलब्ध भएको चेक नं.....

.....

.....

.....

कोषाध्यक्ष

सचिव

अध्यक्ष

अनुसूची १५ रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा '१५' को उप - दफा ३ 'घ' सँग

सम्बन्धित
अनुसूची -६
तमसुकको नमूना

लिखित जिल्ला ..... गा.पा. / न.पा. / उ.म.न.पा. .... वडा नं. .... बस्ने
..... छोरा/छोरी/पति वर्ष ..... को ..... श्री ..... स्वयम्
हेरचाह समुहबाट निर्धारण गरिएको व्याज दर अन्य शर्त (नियम)का अधिनमा रही आय आर्जनका
कृयाकलाप/ आय आर्जनका कृयाकलापमा सहयोग पुर्याउने सीप विकास तालिम/ औजार
उपकरण खरिद/ पारिवारिक छात्रवृत्ति, रोजगारी तथा शारीरिक पुनर्स्थापना र आकस्मिक उपचार
गर्ने ..... कार्य गर्नका निमित्त सापटी (ऋण) नगद रु. .... (अक्षरूपी
.....मात्र) यस समुहको.....बैंक शाखा कार्यालय.....स्थित
रहेको खाता ..... चेक नं. ....
बाट बुझिलिई भाखा राखी तपशिल बमोजिम लेखिएका साक्षी र वडा कार्यालयको रोहवरमा यस
समुहको कार्यालयबाट बुझिलिएको ठिक साँचो हो माथि लेखिएको कबुलियत गरिएको भाखा भित्र
सावा व्याज तिर्न बुझाउन सकिन भने मेरो चल अचल सम्पत्तीबाट नेपाल सरकारको ऐन कानुन
बमोजिम असुल उपर गरी लिएमा मेरो मन्जुरी छ। तपशिल साक्षी किनारा सदर।

तपशिल:

लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको नाम वडा नं. .... बस्ने वर्ष ..... को
श्री.....
लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको नाम वडा नं. .... बस्ने वर्ष ..... को
श्री.....

वडा कार्यालयको तर्फबाट

लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको नाम वडा नं. .... बस्ने वर्ष..... को
श्री.....

ईति सम्वत् २०.....साल.....महिना.....गते रोज.....मा शुभम्

(अनुसूची १५ रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा '२' को उप-दफा 'ख' सँग सम्बन्धित)

अनुसूची -७

मासिक बचत संकलन फारम

समुहको नाम:

साल:

क्र. सं.	नाम थर	मासिक जम्मा रकम रु.									
		वैसाख	जेठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ
१											
२											

अनुसूची -८
समुहको लगानी विवरण

समुहको नाम:

क्र. सं.	लिने नागरिकको नाम	ठेगाना	उद्देश्य	रकम	लिएको मिति	रकम बुझाउने मिति	लिनेको सही
१							
२							

अनुसूची -९
समुहको ऋण असुली फारम

समुहको नाम:

क्र. सं.	नाम थर	ठेगाना	ऋण लगेको मिति	सावा रु.	व्याज रु.	जम्मा	बुझ्नेको नाम	बुझ्नेको मिति	रकम बुझ्नेको हस्ताक्षर
१									
२									

(अनुसूची १५ रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा '१४' को उप-दफा ४ को 'ख' र 'छ' सँग सम्बन्धित)

अनुसूची - १०

सम्पत्ति (नगद तथा जिन्सी) खाता

२०..... साल..... महिना

मिति	विवरण	जम्मा रु.	खर्च रु.	बाँकी रु.
	जम्मा			

(दफा '८'को '२'सँग सम्बन्धित)

अनुसूची - ११

सामान विक्रि तथा आम्दानी खाता

२०..... साल..... महिना

मिति	विवरण	आम्दानी रकम रु.	कैफियत
	जम्मा		

(दफा '८' को '२' सँग सम्बन्धित)

अनुसूची - १२

सामान खरिद तथा खर्च खाता

२०..... साल..... महिना

मिति	विवरण	खर्च रकम रु.	कैफियत
	जम्मा		

(दफा '२८' को '१' सँग सम्बन्धित)

अनुसूची - १३

आय व्ययको विवरण खाता

२०..... साल..... महिना

मिति	विवरण	आम्दानी	खर्च	मौन्दात	कैफियत
	जम्मा				

(अनुसूची १५ रहेको स्वयम् हेरचाह समुहको विधानको दफा १० को उप-दफा १ को 'ङ' सँग सम्बन्धित)

अनुसूची - १४

स्वयम् हेरचाह समुहबाट सञ्चालन गरिने वार्षिक कार्यक्रमको लागि नमूना ढाँचा

समुह/संस्थाको नाम:

आर्थिक वर्ष :

समिति/उपसमिति :

क्र. सं.	आयोजनाको नाम	लक्ष्य	के गर्ने				समय	अवधि	कहाँ गर्ने	प्रमुख जिम्मेवारी	अनुगमन तथा मूल्यांकन	कैफियत
				मुहको हित-कोष	समुहको सदस्यको बचत	बाह्य श्रोत						

अनुसूची - १५

दफा '४' को 'घ'सँग सम्बन्धित

स्वयम् हेरचाह समुहको विधान

प्रस्तावना:

उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरुबाट प्रभावित नागरिकहरुले आफ्नो दैनिक स्वयम् हेरचाह विधि मार्फत अपाङ्गता हुनबाट बच्न, समाजमा लुकेर बसेका रोगीहरुको पहिचान गर्न, आफ्ना समस्याहरु कम गर्न, मानसिक तनाव घटाउन, एकलोपनाको महशुस कम गर्न, एक आपसमा दुःख सुःख साटासाट गर्न, सामुहिक र सामाजिक लाभ लिन, आफ्नो समस्याहरुको समाधान गर्न, गरीबी र सामाजिक असमानता तथा भेदभाव हटाउन, आय आर्जनमा वृद्धि गर्न, नियमित बचत संकलनबाट आत्मनिर्भर हुनका लागि..... स्वयम् हेरचाह समुह गठन गरियो ।

१. प्रारम्भिक:

१.१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- (क) यस विधानको नाम “ श्री.....स्वयम् हेरचाह समुह -२०८०” हुनेछ,
- (ख) यो विधान लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकामा समुह दर्ता भए पछि तुरुन्त लागू हुनेछ ।

१.२ परिभाषा: विषय र प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यो विधानमा,

- (क) “कार्य समिति” भन्नाले विधान अनुसार निर्वाचित अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष तथा सदस्यहरुलाई जनाउनेछ,
- (ख) “सदस्य” भन्नाले यस विधानको दफा ३ बमोजिम सदस्यता लिएको नागरिकलाई जनाउनेछ,
- (ग) समुह भन्नाले यस विधानमा उल्लेखित उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरु प्रभावित नागरिकहरु, उपचारमा रहेका ब्यक्तिहरु वा सो को कारणले अपाङ्गता भएका नागरिकहरु, अति गरिव जसले स्वयम् हेरचाह गर्न र कुनै व्यवसायमूलक कार्यद्वारा आय आर्जन गरी आत्म निर्भर गर्न ईच्छुकहरुको समुहलाई जनाउनेछ ,
- (घ) “साधारणसभा” भन्नाले यस विधानको दफा ४ बमोजिम गठित सभालाई जनाउनेछ,

(ड) “हितकोष” भन्नाले समुहलाई स्वाबलम्बी बनाउन समुहले नियमित रुपमा संकलन तथा बचत गरेको, सरकारी तथा गैह्र सरकारी संस्थाबाट आय-आर्जनमा सघाउ पुर्याउने उद्देश्यले उपलब्ध गराउने अनुदानलाई बुझिन्छ ।

१.३ समुहको छाप: गोलो घेरा भित्र यस समुहको नाम “श्री.....स्वयम् हेरचाह समुह-२०..” रहेको समुहको छाप हुनेछ ।

१.४ समुहको कार्यालय: यस समुहको कार्यालय ..... जिल्ला ..... न.पा वडा नं. ....टोल/गाँउमा रहनेछ ।

१.५ समुहको दर्ता:स्वयम् हेरचाह समुह लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको कार्यालयमा दर्ता गर्नु पर्नेछ । साथै आन्तरिक राजश्व कार्यालयबाट स्थायी लेखा नम्बर लिनु पर्नेछ ।

२. स्वयम् हेरचाह समुहको उद्देश्य: (१) स्वयम् हेरचाह समुहका देहाय बमोजिम उद्देश्यहरु हुनेछन्:

(क) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरुबाट हुन सक्ने संभावित जोखिमको स्वयं हेरचाह मार्फत अपाङ्गता रोकथाम तथा न्यूनिकरण गर्ने,

(ख) समुह गठन, आयआर्जनका क्रियाकलापहरु सञ्चालन तथा सामुहिक बचत गरी आत्म निर्भर बनाउने,

(ग) समुहका सदस्यहरुलाई सामाजिक रुपले पुनर्स्थापना गर्ने,

(घ) सदस्यहरुको आर्थिक तथा सामाजिक जीवनस्तर माथि उठाउने,

(ड) समुहगत रुपमा भएको स्वयम् हेरचाह र आय आर्जनका गतिविधिहरुको अभिलेख राखी नियमित अद्यावधिक गर्ने,

(च) सदस्यहरुमा पारस्परिक सहयोग, मनो-सामाजिक सहयोग, मितव्ययी तथा मर्यादित सामाजिक भावनाको बिकास गर्ने गराउने ।

३. कार्य : (१) स्वयम् हेरचाह समुहका कार्यहरु देहाय बमोजिम हुनेछन्:

(क) स्वस्थ रहनका लागि उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरुबाट प्रभावित भएका नागरिकहरुको स्वयम् हेरचाह दैनिक रुपमा गर्ने,

(ख) कुष्ठरोगी, हात्तीपाईले तथा उक्त कारणले अपाङ्गता भएका नागरिकहरुलाई समाजले हेर्ने नकारात्मक दृष्टिकोणमा परिवर्तन ल्याउन तथा उनीहरु माथि हुने विभेद हटाउन संगठित रुपमा कार्य गर्ने,

- (ग) उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगहरूको कारणले अपाङ्गता हुन सक्ने संभावित जोखिमबाट बचाउन प्रबर्द्धनात्मक कार्य गर्ने,
- (घ) आयआर्जनका कृयाकलापमा सहभागी भई आर्थिक सुदृढिकरणमा सघाउ पुर्याउने,
- (ङ) रोग लुकाउने प्रवृत्ति हटाउन, समयमा नै रोगको निदान गरी उपचार गर्ने,
- (च) स्वास्थ्य सम्बन्धी सचेतना फैलाउने,
- (छ) सहयोगी भावना, सामूहिक कार्य तथा सामाजिक कृयाकलापहरूमा भाग लिने,
- (ज) सदस्यहरूको सिपमा वृद्धि गर्नका लागि अन्य कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी सञ्चालन गर्ने,
- (झ) सदस्यहरूको आर्थिक अवस्थामा सुधार गर्न सक्ने किसिमका कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्ने,
- (ञ) सदस्यहरू बीच स्वावलम्बन, पारस्परिक सहयोग एवं मितव्ययी भावनाको विकास गर्ने,
- (ट) समुहका सदस्यहरूले बचत वृद्धि कार्यक्रमबाट आफ्नो उत्पादनशील आयमुलक एवं सिपमुलक कृयाकलापको लागि सरल रुपमा सापटी लिई आय आर्जनका कार्यहरू गर्ने,
- (ठ) समुहको हितको लागि हित-कोष को स्थापना गर्ने र कोषको प्रभावकारी परिचालन गर्ने,
- (ड) समुहको उद्देश्य पुरा गर्न समान उद्देश्य भएका सरकारी तथा गैह्र सरकारी सघं संस्थाहरूसँग समन्वय, सहयोग र सहकार्य गर्ने ।

४. सदस्यता: (१) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरूबाट प्रभावित, उपचारमा रहेका नागरिकहरू तथा सो कारणले अपाङ्गता भएका नागरिकहरूलाई समुहको सदस्यता प्रदान गर्न सकिनेछ ।

५. सदस्यको लागि योग्यता : (१) देहाय बमोजिमका नागरिकहरू स्वयम् हेरचाह समुहको सदस्य हुन योग्य मानिनेछन् :

- (क) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरूबाट प्रभावित भएको वा उपचारमा रहेको,
- (ख) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरूबाट अपाङ्गता भएको,
- (ग) समुहको उद्देश्य तथा विधान अनुरूप कार्य गर्न ईच्छुक भएको,
- (घ) सोह्र वर्ष उमेर पुरा भएको ।

तर उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरूबाट प्रभावित वा उपचारमा रहेको नागरिक सोह्र वर्ष भन्दा मुनि भए निजको संरक्षण गर्ने एकाघरको अभिभावक पनि स्वयम् हेरचाह समुहको सदस्य हुन सक्नेछन् तर सोह्र वर्ष पुगि सके पछि स्वयम् प्रभावित नागरिक नै सदस्य हुनेछ ।

६. साधारण सदस्य :

- (१) उपेक्षित उष्ण प्रदेशिय रोग प्रभावित नागरिकले साधारण सदस्यताको निवेदन दिई कार्य समितिको निर्णय बमोजिम साधारण सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछ ।
- (२) समुह गठन भईसकेपछि कुनै पनि योग्यता पुगेको नागरिकले समुहको सदस्यता लिन चाहेमा समुहले निर्धारण गरेको शुल्क बुझाई सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम लिईने सदस्यता शुल्क सदस्यहरूको मासिक बचत शुल्कभन्दा बढी हुने छैन ।

७. साधारण सभा:

- (१) स्वयम् हेरचाह समुह दर्ता भएको १ वर्ष भित्र प्रथम साधारण सभा सम्पन्न गरि सक्नु पर्नेछ:
- (२) प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले ६ महिना भित्र प्रत्येक समुहले साधारण सभा गर्नु पर्नेछ । यदि यदी कुनै विशेष कारणवस साधारणसभा हुन नसकेमा लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखामा सो को कारण खुलाई निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (३) लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखाबाट अनुमति लिई तोकीएको समयमा साधारण सभा सम्पन्न गर्नु पर्नेछ ।
- (४) समुहको सदस्यता प्राप्त सम्पूर्ण नागरिकहरू साधारण सभाको सदस्य हुनेछन् । साधारण सभा समुहको सवोच्च निकाय हुनेछ । यसले प्रचलित कानुनको अधिनमा रही आफ्नो विधान पारित एवं संशोधन गरी स्वास्थ्य शाखामा पेस गर्नेछ ।
- (५) विशेष परिस्थितिमा समुहको निर्णय एवं एक चौथाई सदस्यको लिखित निवेदन परेमा जुनसुकै बेला विशेष साधारण सभा बोलाउन सकिनेछ ।

८. साधारण सभाको गणपुरक संख्या: (१) स्वयम् हेरचाह समुहको साधारण सभाको बैठक कम्तिमा बहुमत सदस्यहरूको उपस्थितिमा हुनु पर्नेछ । साधारण सभाको बैठकमा बहुमत उपस्थिति नभई पुन अर्को साधारण सभा बोलाउनु परेमा कम्तिमा १५ दिनको समय दिई अर्को साधारण सभा बोलाउनु पर्नेछ । यसमा कुल साधारण सभाको सदस्यको एक चौथाई उपस्थिति भएमा गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

९. साधारण सभाको सुचना : (१) कार्य समितिले तोकेको मिति र समयमा स्वयम् हेरचाह समुहको सचिवले अध्यक्षसँग परामर्श लिई लिखित सूचनाद्वारा कम्तिमा एक हप्ता अघि सम्पूर्ण सदस्यलाई साधारण सभा बस्ने मिति, समय, स्थान र प्रस्तावहरूबारे जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

१०. साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) स्वयम् हेरचाह समुहको साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछन्
- (क) प्रत्येक ३ बर्षमा कार्य समितिको निर्वाचन सम्पन्न गर्ने,
  - (ख) आवश्यकतानुसार विधानको संसोधन एबम् परिमार्जन गर्ने,
  - (ग) वार्षिक बजेटको अनुमोदन गर्ने,
  - (घ) समुहको वार्षिक कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने,
  - (ङ) समुहको वार्षिक कार्य योजना बनाउने,
  - (च) प्रभावित नागरिकहरूको स्वयम् हेरचाह, उपचारमा रहेका नागरिकहरूको सहयोग, नयाँ विरामीहरू खोजपड्ताल, उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरू सम्बन्धी स्थानीय, प्रदेश तथा राष्ट्रिय कार्यक्रमहरू अनुकुल हुनेगरी कार्ययोजना निर्माण गर्ने,
  - (छ) स्वास्थ्य संस्थासँग समन्वय गरी स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम निर्माण गर्ने,
  - (ज) आय आर्जन तथा सीप विकाससँग सम्बन्धीत योजनाहरू निर्माण गर्ने,
  - (झ) उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगबाट प्रभावित र विरामीको पुनर्स्थापनाका लागि सरोकारवाला निकायसँग समन्वय, सहकार्य गर्ने,
  - (ञ) कुष्ठरोग तथा हात्तीपाइले रोगबाट प्रभावित भई अपांगता भएका सदस्यका लागि सरकारी तथा गैह्र सरकारी सघन सस्थामा प्रतिनिधित्व, नेतृत्व, व्यवसायिक क्षमता अभिवृद्धि जस्ता कृयाकलापमहरूमा पैरवी एवम् समन्वय गर्ने ।

११. कार्य समितिको गठन विधि: (१) स्वयम् हेरचाह समुहको कार्य समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) प्रत्येक ३ बर्षमा साधारण सभाले अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष र ५ जना सदस्यहरू गरी जम्मा ९ जनाको कार्य समितिको निर्वाचन गर्नेछ,
- (ख) कार्य समितिका पदाधिकारी एवम् सदस्यहरूको बैठक प्रत्येक महिनामा कम्तिमा एक पटक बस्नेछ,
- (ग) कार्य समितिको पदाधिकारीहरूको कार्य अवधि ३ वर्षको हुनेछ,
- (घ) कार्य समितिको कुनै पद रिक्त भएमा साधारण सदस्य मध्येबाट कार्य समितिले मनोनित गर्न सक्नेछ,
- (ङ) कार्य समितिको बैठकमा कम्तिमा बहुमत उपस्थितलाई गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ,

(च) कार्य समितिमा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष मध्ये कम्तिमा १ पदमा महिला हुनु पर्नेछ।

१२. कार्य समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार : (१) स्वयम् हेरचाह समुहको कार्य समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछन् :

(क) समुहको प्रत्येक सदस्यहरूले स्वयम् हेरचाह गरे नगरेको सुनिश्चित गर्ने र यदि नगरेको भए गर्न लगाउने,

(ख) समुहका सदस्यहरू बिच सामूहिकता, आत्मियता र साभा चासोका आधारमा स्वयम् हेरचाह समुहका सम्भावित सदस्यहरूको पहिचान गर्ने, समुहमा बस्दा हुने फाइदा बारेमा विश्वस्त पार्ने र समुह गठन गर्न सहयोग गर्ने,

(ग) समुह गठन गर्दा कुष्ठरोग प्रभावित वा उपचारमा रहेका, हात्तीपाईले रोगबाट प्रभावित, उक्त रोगबाट अपाङ्गता भएकाहरूलाई मुख्य प्राथमिकता दिई सदस्यता प्रदान गर्ने,

(घ) प्रत्येक स्वयम् हेरचाह समुहबाट १ जना स्वयंसेवक छनौट गरी परिचालन गर्ने,

(ङ) छनौट भएको स्वयंसेवकले स्वयम् हेरचाह सम्बन्धी ज्ञान तथा सीप प्रभावित नागरिकको घर वा समुहमा गई प्रदान गर्ने र समुहलाई सशक्तिकरण गर्न सघाउ पुऱ्याउने,

(च) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगबाट प्रभावित र विरामीको पुनर्स्थापनाका लागि सरोकारवाला निकायसँग समन्वय, सहकार्य गर्ने,

(छ) कुष्ठरोग तथा हात्तीपाईले रोगबाट प्रभावित भई अपाङ्गता भएका सदस्यका लागि सरकारी तथा गैह्र सरकारी सघं सस्थामा प्रतिनिधित्व, नेतृत्व, व्यवसायिक क्षमता अभिवृद्धि जस्ता कृयाकलापमहरूमा पैरवी एवम् समन्वय गर्ने,

१३. समुहको बैठक : (१) स्वयम् हेरचाह समुहको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) समुहको नियमित बैठक प्रत्येक महिनामा एक पटक बस्नेछ,

(ख) समुहको बैठकहरू कार्य समितिले तय गरेको मिति, समय र स्थानमा नियमित रुपमा बस्नेछ,

(ग) बिशेष परिस्थिति बाहेक बैठकमा भाग लिन असमर्थ हुँदा त्यस्तो सदस्यले समुहलाई पूर्व सूचना दिनु पर्नेछ।

(घ) बैठकको अध्यक्षता समुहको अध्यक्षले गर्नेछ र सचिवले बैठकको प्रमाणीकरण गरि अभिलेख राख्नेछ।

१४. समुहका पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (क) नियमित रूपमा समुहको बैठक बोलाउने र सो को अध्यक्षता गर्ने,
- (ख) वार्षिक कार्ययोजनाको कार्यान्वयन एवं समुह परिचालनका लागि नेतृत्व प्रदान गर्ने,
- (ग) समुहका सदस्यहरूलाई क्रियाशिल गराउने र स्वयम् हेरचाह गर्नका लागि आवश्यक कार्य गर्ने,
- (घ) समुहको उद्देश्य प्राप्तिका लागि सक्रियतापूर्वक कार्य गर्ने,
- (ङ) कुनै विषयमा मतदान हुदा मत बराबर भएमा निर्णायक मत दिने,
- (च) विधानमा तोकिए अनुसार साधारण सदस्यले माग गरे अनुरूप विशेष साधारण सभा बोलाउने,
- (छ) कुनै पनि पूर्वाग्रहको भावना नराखी सबैलाई समान र निष्पक्ष व्यवहार गर्ने,
- (ज) समुहमा आवश्यकता अनुसार कार्य विभाजन गरी सदस्यहरूलाई काममा लगाउँने,
- (झ) समुहका सदस्यहरूले आफै वा परिवारको सहयोगमा स्वयम् हेरचाह गरे नगरेको नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने,
- (ञ) अन्य सघं संस्था वा समुहसँग समन्वय गरी सहयोगको आदान-प्रदान गर्ने,
- (ट) समुहको निर्णय, कार्यक्रम, कृयाकलाप र समस्याहरूको अभिलेखिकरण राख्न सचिवलाई सहजिकरण गर्ने,
- (ठ) स्वयम् हेरचाह समुह, स्थानीय सरकार र गैरसरकारी संस्थाहरूसँग सम्पर्क नागरिकको रूपमा काम गर्ने,
- (ड) समुहको बैठकमा भएका निर्णय, वार्षिक साधारण सभाका निर्णय, वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन लगायतका कागजातहरू आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने,
- (ढ) उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगहरूसँग सम्बन्धित दिवस मनाउने र समुदाय स्तरमा हुने स्वास्थ्यका कृयाकलापहरूमा सहभागिता जनाउने ।

२) उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (क) अध्यक्षसँग सर/सल्लाह गरी कार्य विभाजनको आधारमा अध्यक्षको काममा साभेदारी गर्ने र सहयोग पुऱ्याउने,
- (ख) अध्यक्षको अनुपस्थितिमा अध्यक्षले गर्दै आएका सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने गराउने,

- (ग) समुहमा सक्रियपूर्वक कार्य गर्ने र आफूले स्वयम् हेरचाहको कार्यलाई नमूनाको रूपमा गर्ने,
- (घ) स्वयम् हेरचाह समुहलाई अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूसँग समन्वय गरी समुहका सदस्यहरुको मानसिक, शारिरिक, सामाजिक तथा आर्थिक असर्मथतालाई न्यूनीकरण गर्ने, उनीहरुको जीवन पद्धतिमा सुधार ल्याउन, स्वस्थ्यकर जीवनयापन विताउन तथा समुदायमा घुलमिल र पुर्नस्थापना गर्ने कार्यमा सहजीकरण गर्ने,
- (ङ) उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगहरूसँग सम्बन्धित दिवश मनाउने र समुदाय स्तरमा हुने स्वास्थ्यका कृयाकलापहरुमा सहभागिता जनाउने,
- (च) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरूसँग सम्बन्धित स्थानीय, प्रदेश, राष्ट्रिय कार्यक्रम र अभियानहरुमा सहयोग गर्ने तथा समुदायका सदस्यहरुलाई परिचालन गर्ने,
- (छ) कार्य समितिले तोकेको अन्य कार्य गर्ने ।

३) सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (क) अध्यक्षको परामर्शमा समुहको नियमित बैठक बोलाउने,
- (ख) बैठकको तयारी गर्ने,
- (ग) बैठकमा प्रस्तावहरू सङ्कलन गरी छलफल गराउने,
- (घ) बैठकको सञ्चालन तथा निर्णय पुस्तिकामा निर्णयहरू उतार गर्ने,
- (ङ) समुहका सम्पुर्ण कागजातहरू सुरक्षित राख्ने,
- (च) समुहको बैठक तथा साधारण सभाबाट पारित निर्णयको कार्यान्वयनका लागि पहल गर्ने,
- (छ) समुहको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी साधारण सभामा पेश गर्ने,
- (ज) समुहको कार्ययोजना निर्माणमा सहयोग गर्ने,
- (झ) समुहका सम्पुर्ण प्रशासनिक कार्यहरुको जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने,
- (ञ) सम्बन्धित कार्यालय तथा निकायहरुमा आवश्यकता अनुसार पत्राचार गर्ने,
- (ट) सूचना प्रवाह गर्ने र आफूले पनि स्वयम् हेरचाहको कार्यलाई नमूनाको रूपमा गर्ने,
- (ठ) समुहका सम्पुर्ण कार्यहरुको नियमित अनुगमन तथा रेखदेख गर्ने,
- (ड) स्वयम् हेरचाह समुहलाई अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूसँग सम्पर्क र समन्वय गरी समुहका सदस्यहरुको मानसिक, शारिरिक, सामाजिक तथा आर्थिक असर्मथतालाई न्यूनीकरण गर्ने, उनीहरुको जीवन पद्धतिमा सुधार ल्याउन, स्वस्थ्यकर जीवनयापन विताउन तथा समुदायमा घुलमिल र पुर्नस्थापना गर्ने कार्यमा सहजीकरण गर्ने,

- (ढ) उपेक्षित उष्ण प्रदेशीय रोगहरूसंग सम्बन्धित दिवस मनाउने र समुदाय स्तरमा हुने स्वास्थ्यका कृयाकलापहरूमा सहभागिता जनाउने,
- (ण) उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगहरूसंग सम्बन्धित स्थानीय, प्रदेश, राष्ट्रिय कार्यक्रम र अभियानहरूमा सहयोग गर्ने तथा समुदायका सदस्यहरूलाई परिचालन गर्ने ।
- (त) कार्य समितिले तोकेको अन्य कार्य गर्ने ।

४) कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (क) समुहको हिसाब किताब पारदर्शी ढङ्गले राख्ने,
- (ख) समुहको नगद रकम वा जिन्सीहरू तथा सम्पूर्ण सम्पत्तिको सुरक्षा जिम्मा लिई राख्ने,
- (ग) समुहका आर्थिक कृयाकलापसँग सम्बन्धित कागजातहरूको जिम्मेवारी लिई राख्ने,
- (घ) समुहको अध्यक्ष वा सचिवसँग मिली खाता सञ्चालन गर्ने,
- (ङ) समुहमा भएको रकम नियमित उठाउने, फरफारक गर्ने र समय-समयमा समितिलाई जानकारी दिने,
- (च) समुहको पूँजी तथा आकस्मिक कोषको व्यवस्थापन गर्ने,
- (छ) समुहको सबै कोषको हिसाव-किताब सुरक्षित र दुरुस्त राख्ने,
- (ज) सम्पत्ति तथा जिन्सी खरिद बिक्री गर्नु परेमा नियम अनुसार गर्ने गराउने,
- (झ) समुहको आयआर्जनमा वृद्धि हुने खालका कार्यक्रमहरू तयार गरी सञ्चालन गर्ने गराउने,
- (ञ) समुहको वार्षिक बजेट तयार पार्ने र वार्षिक रुपमा आन्तरिक लेखा परिक्षण गरि साधारणसभामा पेस गर्ने,
- (ट) स्वयम् हेरचाह सदस्यहरूको मानसिक, शारीरिक, सामाजिक तथा आर्थिक असमर्थतालाई न्यूनीकरण गर्न, उनीहरूको जीवन पद्धतिमा सुधार ल्याउन, स्वस्थकर जिवनयापन विताउन तथा समुदायमा घुलमिल र पुर्नस्थापना गर्ने कार्यमा सहजीकरण गर्ने,
- (ठ) उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगहरू सम्बन्धी दिवस मनाउने र समुदायस्तरमा हुने स्वास्थ्यका कृयाकलापहरूमा सहभागिता जनाउने,
- (ड) उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगहरूसंग सम्बन्धित स्थानीय, प्रदेश, राष्ट्रिय कार्यक्रम र अभियानहरूमा सहयोग गर्ने तथा समुदायका सदस्यहरूलाई परिचालन गर्ने,
- (ढ) कार्य समितिले तोकेको अन्य कार्य गर्ने ।

५. कार्य समितिका सदस्यहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (क) समुहको नियमित बैठकमा भाग लिई स्वयम् हेरचाह गर्ने तथा गराउने,
- (ख) उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगहरूसँग सम्बन्धित दिवस मनाउने र समुदाय स्तरमा हुने स्वास्थ्यका कृयाकलापहरूमा सहभागिता जनाउने,
- (ग) उपेक्षित उष्ण-प्रदेशीय रोगहरूसँग सम्बन्धित स्थानीय, प्रदेश, राष्ट्रिय कार्यक्रम र अभियानहरूमा सहयोग गर्ने तथा समुदायका सदस्यहरूलाई परिचालन गर्ने,
- (घ) समितिको बैठकमा नियमित रूपमा उपस्थित भई छलफलमा सक्रियपूर्वक भाग लिने,
- (ङ) कार्यसमितिबाट निर्णय गरी लिएको जिम्मेवारी पूरा गर्ने,
- (च) समुहका सदस्यहरूले नियमित रूपमा स्वयम् हेरचाह गरे नगरेको हेर्ने यदि नगरेको भए समितिमा जानकारी गराउने,
- (छ) समुह प्रति सकारात्मक धारणा विकास गर्ने,
- (ज) पदाधिकारीहरूको कार्यमा आवश्यक परेमा सहयोग गर्ने,
- (झ) समुहलाई रचनात्मक कार्यहरू गर्न उत्प्रेरित गर्ने,
- (ञ) समुहमा बिवाद आइपरेमा समाधान गर्न सहयोग पुऱ्याउने,
- (ट) समुहको बैठकमा नियमित उपस्थित भई आफ्ना बिचारहरू राख्ने,
- (ठ) आफूले पनि स्वयम् हेरचाहको कार्यलाई नमूनाको रूपमा गर्ने,
- (ड) आवश्यकता अनुसार समुहको अन्य उपसमितिमा रही जिम्मेवारी बहन गर्ने,
- (ढ) कार्य समितिले तोकेको अन्य कार्य गर्ने ।

१५. आर्थिक व्यवस्थापन

१) समुहको आर्थिक श्रोतमा देहाय बमोजिमका रकमहरू रहनेछन्:

- (क) सम्बन्धीत लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाबाट प्राप्त हुने नियमित सहयोग,
- (ख) समुहको सदस्यहरूबाट प्राप्त सदस्यता शुल्क,
- (ग) सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाबाट कानुन बमोजिम प्राप्त हुने अनुदान,
- (घ) समुहको सदस्यले बचत गर्ने मासिक बचत र सोबाट प्राप्त व्याज रकम,
- (ङ) कुनै नागरिक बिशेषबाट प्राप्त सहयोग रकम,
- (च) स्थानीय स्तरमा कोष बृद्धिका लागि गरिएका क्रियाकलापबाट प्राप्त भएको रकम,
- (छ) कानुन बमोजिम प्राप्त अन्य रकमहरू ।

२) हित-कोष :

- (क) प्रत्येक स्वयम् हेरचाह समुहको एउटा हित-कोष हुनेछ।
- (ख) समुह सदस्यको आय-आर्जन तथा उपचारको लागि सो रकम हित-कोष को रुपमा परिचालन गरिनेछ।
- (ग) समुहको हितकोषको रकम नजिकको पायक पर्ने बैंक तथा वित्तिय संस्थामा खाता खोली राखिनेछ।

३) हित-कोष को परिचलान :

- (क) स्वयम् हेरचाह समुहले निर्णय गरे अनुसारको रकम सदस्यहरुले मासिक रुपमा हितकोषमा बचत गर्नु पर्नेछ,
- (ख) हित-कोषको रकमको कम्तिमा ७० प्रतिशत आयआर्जनका कार्यमा खर्च गर्नु पर्नेछ,
- (ग) समुहको सदस्यलाई आवश्यकता भएमा हितकोषबाट ऋण/सापटी लिन सक्नेछ,
- (घ) सदस्यले ऋण माग गर्न अनुसूची-५ अनुसार निवेदन दिनु पर्नेछ र अनुसूची-६ अनुसारको तमसुक गराई ऋण/सापटी प्रभाव गर्नु पर्नेछ,
- (ङ) आय आर्जनका लागि लिईएको ऋणमा समुहले तोके बमोजिम न्यूनतम मासिक ब्याज लाग्नेछ,
- (च) आकस्मिक उपचार कार्यका लागि लिईएको रकम वापत समुहले तोकेको सर्त सहित फिर्ता गर्नु पर्नेछ,
- (छ) कोषबाट प्राप्त हुने ऋण रकम बढीमा १ बर्ष सम्मको लागि दिईनेछ,
- (ज) सामाजिक बिकृतिलाई वढावा दिने, सामाजिक एकतामा आँच आउन सक्ने र कानुनले वर्जित गरेका व्यवसायमा लगानी गर्न पाइने छैन,

४) लगानी सुरक्षण :

- (क) कुनै पनि सदस्यले आफ्नो नाममा जम्मा भएको हितकोषको रकमको अधिकतम ९० प्रतिशतसम्म मात्र लिन पाउनेछ,
- (ख) ऋण लिने नागरिकले तिर्नुपर्ने साँवा र व्याज रकम नतिरेको/तिर्न नसकेको खण्डमा जमानी बसेको सदस्य मार्फत असुल उपर गरिनेछ,
- (ग) जमानी मार्फत सावा व्याज असुल उपर हुन नसकेमा प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही प्रक्रिया अगाडी बढाईनेछ,

- (घ) रकम लगानी तथा असुल उपर गर्नका लागि ३ सदस्य उपसमिति गठन गरिनेछ सो समितिको निर्णय अनुसार काम कारवाही गरिनेछ,
- (ङ) हित-कोष परिचालनमा कार्य समितिका सदस्यहरु जमानी बस्न पाईने छैन ।

५) आय व्ययको अनुमोदन : प्रत्येक समुहले अनुसूची १३ मा व्यवस्था भए बमोजिम आम्दानी खर्चको विवरण तयार पारी साधारण सभाको पूर्ण बहुमतबाट अनुमोदन गराउनु पर्नेछ ।

१६. विविध

१) निर्वाचन सम्बन्धी व्यवस्था: यस समुहको कार्य समिति कायम रहेको अवस्थामा सोही कार्य समितिले र सो समिति कायम नरहेको अवस्थामा साधारण सदस्यहरुको बैठकले निर्वाचन अधिकृत नियुक्त गर्नेछ । निर्वाचन अधिकृत नियुक्त भएको मितिले एक महिना भित्र निर्वाचन सम्पन्न गराई सक्नु पर्नेछ ।

२) राजिनामा :

(क) यस समुहको अध्यक्ष बाहेक कुनै पदाधिकारीले आफ्नो पदबाट राजिनामा दिन चाहेमा अध्यक्ष समक्ष र अध्यक्षले आफ्नो पदबाट राजिनामा दिन चाहेमा कार्यसमिति समक्ष लिखित राजिनामा दिन सक्नेछन् ।

(ख) राजिनामा स्वीकृत नभए सम्म कुनै पनि पदाधिकारी आफ्नो पदमा बहाल रहि रहेको मानिनेछ ।

३) विधान संशोधन: १) समुहको विधान आवश्यकता अनुसार संशोधन गर्नु पर्ने भएमा साधारण सदस्यहरु मध्येका दुई तिहाई बहुमत सदस्यहरुबाट संशोधन गरिनेछ ।

४) उप-समितिहरु गठन गर्ने: १) साधारण सभाबाट स्विकृत लिई कार्य समितिले आफ्ना कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न आवश्यकता अनुसार उप-समितिहरु गठन गर्न सक्नेछ ।

५) विघटन:

(क) लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाले समुहको विधान बमोजिम कार्य सञ्चालन गर्न नसकेमा वा उद्देश्य प्राप्त गर्न असफल भएमा वा नबिकरण नभएमा त्यस्ता समुहलाई विघटन गर्न सक्नेछ,

(ख) यसरी समुह विघटन भएमा समुह सदस्यबाट भएको वचत रकम र सो को ब्याज सम्पूर्ण सदस्यलाई फिर्ता गर्नु पर्नेछ र हित-कोष को रुपमा रहेको रकम लुम्बिनी साँस्कृतिक

नगरपालिका वा अन्य संघ संस्थाबाट प्राप्त रकम सबै लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको कोषमा जम्मा हुनेछ ।

(ग) विघटित समुहको चल अचल सम्पत्ति लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिकाको हुनेछ ।

६) समुह छोड्नु पर्ने अवस्था/सदस्यको मृत्यु/सदस्यले पाएका अवसर :

- (क) कुनै पनि सदस्यले समुह छोड्न चाहेको खण्डमा निजको नाममा संकलन भएको कोषको रकमबाट २ प्रतिशत रकम कट्टा गरी बाँकी रकम समुहले भुक्तानी गर्नु पर्नेछ,
- (ख) यदि कुनै सदस्यको मृत्यु भएमा निजले बचत गरेको सम्पूर्ण रकम प्रचलित कानूनले तोके बमोजिम निजको सवभन्दा नजिकको आफन्तलाई व्याज सहित फिर्ता गर्नु पर्नेछ,
- (ग) समुहले कुनै पनि सघ, संस्था वा कार्यालयबाट पाएको कुनै पनि अवसरहरु आवश्यकता हेरी समुहको बैठकबाट निर्णय गराई पालै-पालो सवै सदस्यले पाउने गरी वितरण गर्नु पर्नेछ ।

आज्ञाले

तारा ज्ञवाली

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत